

מוגילב-פודולסקי

(Mogilev-Podolski). עיר במחוז ויניצה (Vinnitsa) שבאוקראינה, על נהר דניסטר. ב-1926 היו בה 9,622 יהודים (41.8% מכלל האוכלוסייה). ב-19 ביולי 1941 כבשה הגרמנים והרומנים. אלפי יהודים נרצחו בידי אינזצקומנדו b10 ובידי צבא הכיבוש הרומני-הגרמני.

מ' היתה מקום ריכוז ליהודים המגורשים מבסרביה ומבוקובינה, החשובה ביותר בין חמש נקודות המעבר לטרנסניסטריה, העיירה הרומנית אטאקי (Atachi), שדרכה עברו המגורשים, שכנה מול מ', בגדה הרומנית של הדניסטר. בסתיו 1941, כאשר הובאו ראשוני המגורשים מרומניה, עדיין היו במ' 25,000 יהודים שכינסו הז'נדרמים הרומנים מן הכפרים והעיירות שבבסרביה הצפונית. כמחציתם נהרגו בדרכים והיתר נהדף חזרה בידי הצבא הגרמני. באמצע ספטמבר חודשו משלוחי היהודים למ', ועד נובמבר עברו למ' ודרכה שיירות רבות של מגורשים מבסרביה ומבוקובינה. המגורשים האחרונים שנשלחו למ' היו יהודי גטו קישינב והיהודים ממחוז דורוהוי. מ-15 בספטמבר 1941 עד 15 בפברואר 1942 עברו דרך העיר 55,913 מגורשים.

מחנה המעבר היה קסרקטין הרוס ומזוהם ובו נדחסו אלפים. תנאי המצוקה היו כה קשים עד שיום יום התאבדו רבים. השמירה היתה בידי ז'נדרמים רומנים, והם התעללו ביהודים בלי רחם. אלפי יהודים לא הורשו להישאר במ' וגורשו ברגל לכפרים או לעיירות במחוז או מעבר לנהר בוג, ותנאי החיים בהם היו גרועים עוד יותר. כ-15,000 מן המגורשים נותרו במ' למרות התנגדות השלטונות, וזאת במתן שוחד וגם מכיוון שהביאו תועלת לכלכלת העיר והמחוז. המגורשים התארגנו על-פי הקהילות שמהן גורשו. המהנדס שמעון יגנדורף מראדאוץ (Radauti) תיקן והפעיל מחדש תחנת חשמל, בית יציקה ומפעלים אחרים שהצריכו עובדים רבים, וכך השיגו כ-2,000-3,000 פועלים יהודים ובני משפחותיהם רשיונות מגורים במקום. נוסף להם היו במ' עוד כ-10,000 יהודים שעליהם ריחפה סכנת גירוש לפנים טרנסניסטריה. הממונים הרומנים על המחוז גילו יחס עויין ואכזרי גם אחרי שחל שינוי לטובה ביחס השלטונות הרומנים ככלל למגורשים לאחר נצחון הצבא האדום בסטלינגרד. נוסף לרומנים היתה במ' גם יחידת צבא גרמנית וקבוצה של 'ארגון טוט', ואנשיה פיקחו על היהודים שעבדו בהקמת הגשר על הדניסטר. אנשי הצבא הגרמנים הרבו לענות את היהודים וכן הרבו בהוצאות להורג על האשמות פעוטות. כ-2,000 גברים נשלחו לעבודות כפייה באזורים אחרים של טרנסניסטריה בליווי ז'נדרמים, ואלה התנהגו באכזריות רבה. חלק מאותם גברים יהודים הועברו לאזורים שהיו בשלטון הגרמנים, ורבים מהם נספו או נרצחו בירייה.

בדצמבר 1943 הוחזרו לרומניה 3,198 יהודים שגורשו מדורוהוי וסביבתה, ובגטו מ' נשאר 12,836 מגורשים מבוקבינה, 348 מבסרביה ו-3,000 יהודים מקומיים. במרס 1944 הצליחה ההנהגה היהודים בבוקרשט להשיג את האישור להחזיר לרומניה 1,400 יתומים. רוב המגורשים לא הספיקו לברוח לרומניה, וב-20 במרס 1944 שוחררה העיר בידי הצבא הסובייטי, וגברים רבים גוייסו במקום, ואחרי כמה שבועות של אימונים נשלחו לחזית, או למכרות הפחם שבאגן ארכאנגלסק (Archangelsk). רבים מאותם ששרדו במ' נספו בהפצצות הגרמנים שמעבר לדניסטר. רק באביב 1945 הורשו רוב המגורשים לחזור לרומניה, וב-1947 חזרו לרומניה הנותרים בחיים במקומות עבודת הכפייה בברית-המועצות. מספר הניצולים במ' היה רב, יחסית, בגלל קרבת המקום לרומניה, ההתארגנות העצמית והעזרה מיהודי רומניה.